

Antoni Bądkowski

Projekt reformy niemieckiego kodeksu karnego w NRF

Palestra 3/10(22), 97-99

1959

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ką narodową dokonuje się przez 1) unormowanie prawne trybu działalności gospodarczej, 2) planowanie gospodarcze i 3) operatywne zarządzanie przedsiębiorstwami.

System radzieckiego prawa gospodarczego mógłby się opierać na następującym schemacie:

Przede wszystkim należy dokonać podziału tego systemu na dwie części: ogólną i szczególną.

Część ogólna powinna obejmować:

- 1) zasady prawa gospodarczego;
- 2) organizację zarządu państwową gospodarką socjalistyczną, a mianowicie:

- a) unormowanie prawne państwowej własności socjalistycznej,
- b) organy państwowego zarządu gospodarczego,
- c) przedsiębiorstwa państwowe;

3) zasady prawne działalności gospodarczej w państwowej gospodarce socjalistycznej, tj.:

- a) narodowy plan gospodarczy,
- b) umowy gospodarcze,
- c) kontrolę bankową, kredyt i rozrachunek gospodarczy.

Część szczególna powinna zawierać przepisy dotyczące poszczególnych gałęzi gospodarki państwowej, a zwłaszcza przemysłu, inwestycji, transportu, państwowych gospodarstw rolnych (sowchozów), handlu, gospodarki komunalnej.

Projekt reformy niemieckiego kodeksu karnego w NRF

Prof. K.H. Jescheck przedstawia w *Revue de Science Criminelle et de Droit pénal comparé* (nr 1 z 1959 r.) zasady projektu nowego kodeksu karnego, opracowanego ostatnio przez specjalną komisję powołaną przez rząd NRF.

Autor na wstępie wskazuje na to, że prace nad nowym kodeksem karnym rozpoczęły się już w 1902 roku, kiedy to prof. Kahl i prof. Liszt, pierwszy — przedstawiciel szkoły klasycznej, a drugi — szkoły

socjologicznej, ogłosili wspólną deklarację uzasadniającą konieczność przystąpienia do prac nad nowelizacją obowiązującego kodeksu karnego ze względu na potrzebę dostosowania prawa karnego do zaszłych przemian społecznych. Powołana już po wojnie w NRF komisja przedstawiła w 1956 r. projekt części ogólnej kodeksu.

Charakterystyczną cechą projektu jest przede wszystkim ograniczenie swobody sędziowskiej przy wymiarze kary indywidualnej, gdyż granice, w ramach których sędzia może orzec karę, zostały zwięzione, a następnie oparcie się w całej rozciągłości na zasadzie odpowiedzialności moralnej i odcierpienia. Ta ostatnia zasada wynika ze światopoglądu rządzącej od wielu lat w NRF partii chrześcijańsko-demokratycznej. Z tej zasady, że kara stanowi odpłatę za zło dokonane przez sprawcę, nie wynika jednak, by projekt nie uznawał innych środków, które mogą być stosowane wobec przestępców. Ale są to środki drugorzędne.

Zasada winy wyrażona jest w art. 2 projektu, który stanowi, że skazanie może nastąpić tylko za działanie zawinione, a kara nie może przekraczać stopnia winy. Jednakże przy wymiarze kary powinny być brane pod uwagę również inne czynniki, gdyż „kara służy do ochrony społeczeństwa, zachowania porządku prawnego i poprawy przestępcy, by mógł wrócić do społeczeństwa”.

Przewidziane są trzy rodzaje pozbawienia wolności: odosobnienie, więzienie i areszt.

Pomiędzy odosobnieniem a więzieniem nie ma zasadniczych różnic, jeśli chodzi o samo wykonanie kary. Najwyższą karą jest odosobnienie bezterminowe. Odosobnienie stosuje się jedynie w wypadkach najcięższych zbrodni. Łączy się z nim pozbawienie pewnych praw, czego nie ma przy karze więzienia.

Główną, najczęstszą karą jest kara więzienia, której minimum wynosi 6 miesięcy. Kara aresztu może być orzeczona do 6 miesięcy. Karę aresztu można wykonywać w czasie urlopu, by w ten sposób nie pozbawiać przestępcy pracy.

Przewidziane jest zawieszenie wykonania kary i zwolnienie przedterminowe. Zawieszenie dopuszczalne jest przy karach do 9 miesięcy. Zwolnienie przedterminowe może nastąpić po odcierpieniu 2/3 kary. Zawieszenie może być połączone z nadzorem.

Poza tym przewidziane są środki zabezpieczające i poprawcze, a mianowicie: zamknięcie przestępców umysłowo chorych w zakładach psy-

chiatrycznych, osadzenie przestępców w wieku od 16 do 27 lat w specjalnych zakładach poprawczych, a recydywistów w zakładach specjalnych, wreszcie osadzenie przestępców-alkoholików w specjalnych zakładach zdrowia. Z wyjątkiem osadzenia umyślowo chorych w zakładach leczniczych, które zastępują karę, wszystkie inne środki są uzupełnieniem kary. Jednakże sąd może zarządzić zastosowanie środków przed wykonaniem kary i zaliczyć je na czas odbywania kary. Dotyczy to w szczególności alkoholików i młodocianych.

Prowadzona ma być kontrola sądowa odbywania kary i w tym celu przewiduje się mianowanie specjalnych sędziów, którzy pracowaliby w ścisłym porozumieniu z władzami więziennymi.

Wykroczenia zostały z kodeksu usunięte.

Jeżeli porównać projekt z innymi kodyfikacjami, to rzuca się przede wszystkim w oczy silny wpływ szwajcarskiego kodeksu karnego z 1937 r.

Ciekawą rzeczą będzie podkreślenie zasadniczej różnicy pomiędzy tym projektem a nowym kodeksem szwedzkim z 1956 r. Kodeks ten nie nazywa się nawet kodeksem karnym, lecz „kodeksem ochrony”. Przy porównaniu projektu z kodeksem szwedzkim uwidaczniają się w sposób uderzający oba przeciwstawne sobie kierunki europejskiego prawa karnego. Kodeks szwedzki nie uznaje zasady odpowiedzialności moralnej i dlatego starannie unika wyrazu „kara”. W przeciwieństwie do tego projekt niemiecki podkreśla zasadę odpowiedzialności moralnej i charakter kary jako odkupienia winy. W Szwecji bardzo wiele decyzji w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości karnej zostało powierzone władzom administracyjnym, komisjom mieszanym lub urzędowi prokurator-skemu. W Niemczech tylko sędzia może orzekać karę, każda więc decyzja mogąca wpłynąć na treść wyroku może być wydana tylko przez sąd. W Szwecji należy do wyjątków wypadek skazania osoby poniżej 21 lat na karę pozbawienia wolności, projekt zaś niemiecki przyjął właśnie zasadę stosowania środka ochronnego wobec młodocianych przez internowanie ich w odpowiednich zakładach. W Szwecji zawieszenie wykonania kary traktuje się, idąc za wzorem angielskim, jako karę odrębną (*probation*). Według projektu niemieckiego zawieszenie jest tylko formą wykonania kary. Wreszcie projekt niemiecki ustanawia ściśle granice kary dla każdego przestępstwa, gdy tymczasem kodeks szwedzki w ogóle granic takich nie ustanawia, zadowala się zaś oznaczeniem rodzaju kary za dane przestępstwo.